

ІМПЕРАТИВИ НАРОЩЕННЯ ПРИБУТКУ В УМОВАХ АСИМЕТРИЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

THE IMPERATIVES OF INCREASING PROFITS IN THE CONDITIONS OF ASYMMETRIC DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

Купира М.І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Луцький національний технічний університет

Шейко Ю.О.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Луцький національний технічний університет

Климчук О.А.

студент,
Луцький національний технічний університет

Kupyra Myroslava

Lutsk National Technical University

Sheiko Yulia

Lutsk National Technical University

Klymchuk Olena

Lutsk National Technical University

У статті систематизовано та досліджено теоретико-прикладний аспект імперативів нарощення прибутку в умовах асиметричного розвитку підприємства. Визначено, що ця проблематика охоплює питання щодо не лише виникнення прибутку, але й процесу його формування та капіталізації. Оскільки прибуток виступає генератором виробничого процесу, це спонукає підприємство здійснювати нововведення, стимулювати інвестиції, випуск продукції і зайнятість, задовольняти потреби та здійснювати видатки задля векторного виробництва. Подано розширене розуміння сутності прибутку через забезпечення векторної ефективності, модифікованого розбору його функцій; названо основні визначники в системі пошуку імперативів нарощення позитивного додатного фінансового результату. Окреслено основні етапи підвищення прибутковості через системний пошук імперативів нарощення прибутку.

Ключові слова: прибуток, прибутковість, витрати, максимізація прибутку, результативність, імперативи нарощення.

В статье систематизирован и исследован теоретико-прикладной аспект императивов наращивания прибыли в условиях асимметричного развития предприятия. Определено, что эта проблематика охватывает вопросы касательно не только возникновения прибыли, но и процесса ее формирования и капитализации. Поскольку прибыль выступает генератором производственного процесса, это побуждает предприятие осуществлять нововведения, стимулировать инвестиции, выпуск продукции и занятость, удовлетворять потребности и осуществлять расходы в целях векторного производства. Подано расширенное понимание сути прибыли путем обеспечения векторной эффективности, модифицированного разбора его функций; названы основные определители в системе поиска императивов наращивания положительного прибыльного финансового результата. Определены основные этапы повышения прибыльности через системный поиск императивов наращивания прибыли.

Ключевые слова: прибыль, доходность, расходы, максимизация прибыли, результативность, императивы наращивания.

In the article systematizes and investigates the theoretical and practical aspect of the imperatives of profit growth in the conditions of asymmetric development of the enterprise. It is determined that this problem includes question not only related to the emergence of profit, but also the process of its formation and capitalization. As profit is a generator of the production process, it stimulate the enterprise to innovate, stimulate investment, production and employment, meet needs and make expenditures for vector production. An expanded understanding of the essence of profit through the provision of vector effectiveness, modified analysis of its functions and the main determinants in the system for the imperatives of increasing a positive financial result. Considered the scientific approaches to the concept under the profit of the enterprise in the conditions of asymmetric development we will understand the final profit result for which all-aggregate expenses are carried out, the financial risks are considered and preconditions for the further financial self-reproduction in the part of investment are created. The main stages of increasing profitability through a systematic search for the imperatives of increasing profits outlined. That is, the increase in problems in terms of inefficient management, old equipment with a high percentage of total costs and borrowing entails a decrease in profits. Thus, profitability defined as a stable economic phenomenon, which manifests itself as a proven ability of the enterprise to generate a positive financial result from both basic and general economic activities, which is to exceed income over expenses in an amount sufficient for effective further operation. On the one hand, profitability classically perceived as the ability to generate profit and operate profitably. But, on the other hand, modern economic realities have changed the management model and shifted priorities to ensure the solvency of the enterprise through an effective system of realization of existing opportunities and increase the potential of the enterprise through the introduction of innovative technologies able of developing the enterprise.

Key words: profit, profitability, costs, profit maximization, effectiveness, the increasing imperatives.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах асиметричного розвитку щодо управління, постає важливість питання пошуку імперативів нарощення прибутку задля формування тенденцій розвитку фінансово-економічної діяльності та побудови алгоритму перспективних можливостей, тому визначені подальші кроки мають відображати якісну результативність та фінансову ефективність, що набуває актуального системного значення, спонукає до пошуку нового смислового наповнення сутності цього поняття.

Саме прибуток виступає ключовим показником, що складає основу фінансово-економічної діяльності та задає векторний напрям щодо якісної результативності та ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження економічної сутності, формування, аналізу та оцінювання займалися багато науковців, зокрема Л.Л. Лазебник, Г.П. Гацька, Ю.В. Волинчук, О.І. Купира, А.І. Орєхова, М.І. Купира, Є.Ю. Ткаченко, І.В. Олександренко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, продуманий нами алгоритм теоретико-сутнісного розбору прибутку вимагає модифікованого окреслення категоріальних аспектів з подальшої побудовою рекомендаційних аспектів нарощення господарської діяльності.

Постановка завдання. Метою тактичного дослідження є систематизація та окреслення імперативів нарощення прибутку в умовах асиметричного розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблематика визначення прибутку в умовах посилення асиметричного розвитку підприємств та пошук діючих імперативів його нарощення привели до проведення теоретико-прикладних досліджень у цьому напрямі. Відсутність вива-

жених кроків на етапі отримання прибутку тягне за собою зниження ефективності загалом та втрати фінансової результативності зокрема, адже асиметричність у розвитку окреслюється недостатнім обсягом фінансових результатів в напрямі неспроможності підприємства забезпечити свою самоокупність та самофінансування.

Отже, важливими аспектами проведення подальших досліджень стосовно діагностики підприємства є системне визначення прибутку та пошук імперативів його нарощення щодо виявлення прихованих доходів та витрат.

«За своєю сутністю прибуток – це складна та багатогранна економічна категорія. Вона характеризує абсолютний вартісний ефект від господарської діяльності» [1, с. 75], що виступає підсумковим результатом та повністю відповідає меті нашого дослідження щодо змістовного наповнення категорії.

Результати дослідження показали, що переважно описані теорії прибутку в економічній думці XIX – початку XX ст. акцентують свою увагу на специфічних характеристиках прибутку, виходячи з мети та очікувань щодо майбутніх результатів [2, с. 159]. Загалом до XX ст. у західній економічній думці була відсутня самостійна теорія прибутку, а її виникнення пов'язане з обґрунтуванням кола чинників, під впливом яких формується прибуток.

Так, саме представниками політекономії було доведено, що прибуток є винагородою підприємцям за «продуктивну послугу», як заробітна плата є «винагородою за працю» [2, с. 161]. Задля доповнення сутності прибутку, окрім проаналізованого часового лагу, доцільно звернути увагу на трактування сутності сучасного етапу.

Згідно з Господарським кодексом України, «прибуток (дохід) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом

зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань» [3, с. 142].

На думку А.І. Орехової, «прибуток є основним джерелом розвитку підприємницької діяльності, доходом на вкладений капітал, який є винагородою підприємця за ризик, мотив його діяльності та розраховується як різниця між сукупним доходом та сукупними витратами» [4, с. 315]. Погоджуємось із трактуванням, оскільки в цьому аспекті закладено прибутковий результат, що створений безпосередньою працею та вмінням брати на себе ризики задля отримання максимальної винагороди.

Як продовження нашого системного наповнення сутності категорії визначаємо, що підприємство отримує прибуток тоді, коли виготовлена продукція буде реалізована та ліквідна на основі міркувань Є.Ю. Ткаченко, яка трактує, що «прибуток підприємства створюється живою працею у процесі виробництва за допомогою засобів праці та предметів праці й у грошовому вигляді виникає після реалізації продукції» [5]. Проте специфіка такого трактування унеможлиблює врахування мети підприємства в максимізації прибутку та забезпечення конкурентоспроможності через підвищення рівня інвестиційної привабливості.

Прибуток є основним показником фінансової діяльності та генератором виробничої діяльності щодо новачій, оновлення та ефективності, що, зрештою, працює на якісний результат.

Отже, враховуючи наукові підходи до визначення поняття стосовно смислового наповнення, під прибутком підприємства в умовах асиметричного розвитку будемо розуміти кінцевий прибутковий результат, за якого проведені всі сукупні витрати, враховані фінансові ризики та

створені передумови для подальшого фінансового самовідтворення щодо інвестування.

В окреслене визначення закладаємо процес капіталізації прибутку як найефективніший та найпростіший метод вектору фінансових результатів підприємства через дисконт своїх вигід, що має збільшити капітал підприємства та створити стабільне фінансове підґрунтя й безперебійний процес виробництва.

Такі напрями є дуже важливими для підприємств галузі, оскільки вони сьогодні потребують системної модернізації, оновлення, пошуку додаткових коштів задля забезпечення ефективного результату.

Прибуток будемо розглядати у двох аспектах: зовнішньому – як показник фінансово-економічної незалежності, позиціонування на ринку та рейтингування щодо фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та привабливості для залучення додаткових фінансових ресурсів; внутрішньому – як показник, спрямований на стимулювання фінансово-господарської діяльності, забезпечення фінансової стабільності, соціально-економічних гарантій через створення балансу в системі «директор – працівник – населення». Отже, прибуток – це діапазон результативних показників, які працюють на ефективність у векторній площині (рис. 1).

Отже, спостерігається асиметричність в управлінні стосовно кінцевої мети, що викликає різні розбіжності, які посилюють дисперсію розвитку підприємства на сучасному етапі.

Розуміння сутності в такому аспекті характеризує напрям, через який розкривається головна мета діяльності підприємства, якою є забезпечення прибутковості через врахування точковості факторів впливу на діяльність.

Економічна сутність прибутку дає можливість обґрунтувати його через функції, які виконує у господарській діяльності (рис. 2).

Враховуємо, що реалізація всіх функцій прибутку модифікованого розбору в системі фінансово-господарської діяльності працює лише в тісній взаємодії та системній послідовності, тому забезпечення повноцінного та безперебійного виконання прибутком усіх його функцій лягає в основу фінансово-економічної та соціальної стабільності підприємств, регіонів та країни загалом.

Оскільки «прибуток виступає генератором виробничого процесу, спонукає підприємство здійснювати нововведення, стимулювати інвестиції, випуск продукції і зайнятість» [2, с. 166], векторною площиною є його обсяг, який лишається на підприємстві після процесу розподілу та створює підґрунтя для розвитку. Важливо дослідити значення прибутку через окреслення основних визначників у системі

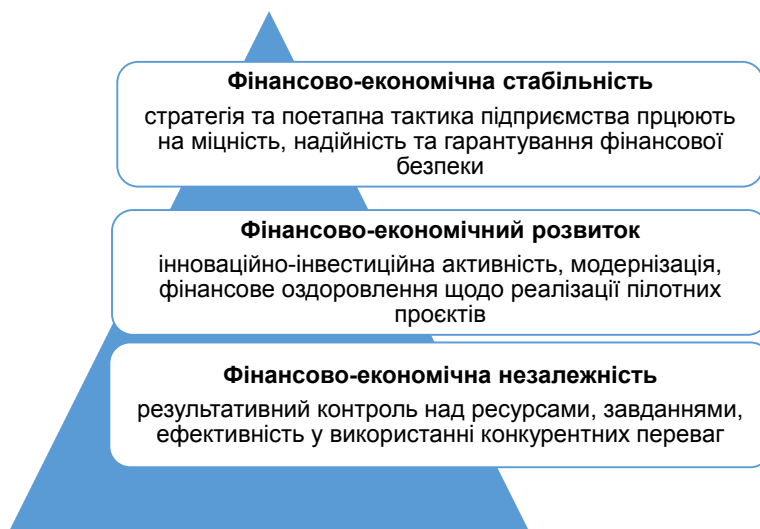


Рис. 1. Розуміння прибутку через забезпечення векторної ефективності

Джерело: розроблено авторами

пошуку імперативів нарощення позитивного додатного фінансового результату (рис. 3).

На векторний результат фінансової діяльності підприємства мають прямий вплив також зовнішні фактори щодо конкурентоспроможності продукції, наявності конкурентів, постачальників та споживачів, податкова, кредитна, бюджетна, валютна політики держави.

Отже, робота має плануватися щодо виявлення внутрішніх резервів збільшення прибутку

через системне підсилення фінансово-економічного потенціалу підприємства та вжиття заходів щодо мінімізації факторів негативного впливу на кінцевий показник ефективності.

Задля підвищення потенціалу підприємству доцільно запроваджувати практику розроблення системної стратегії імперативів нарощення прибутку в умовах асиметричного розвитку щодо стимулювання розвитку виробничого потенціалу через невиснажливість, багатофункціональність,

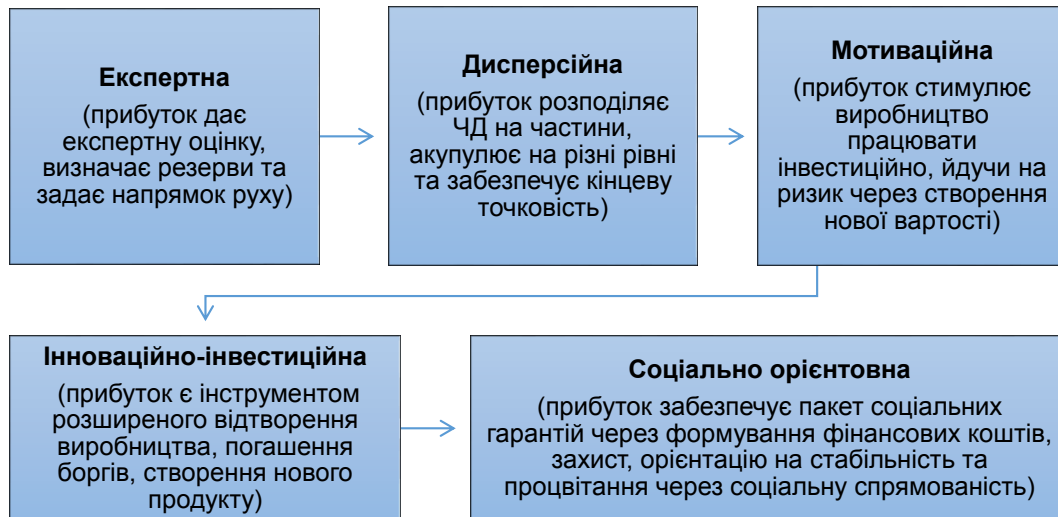


Рис. 2. Модифікований розбір функцій прибутку в системі фінансово-господарської діяльності

Джерело: розроблено авторами

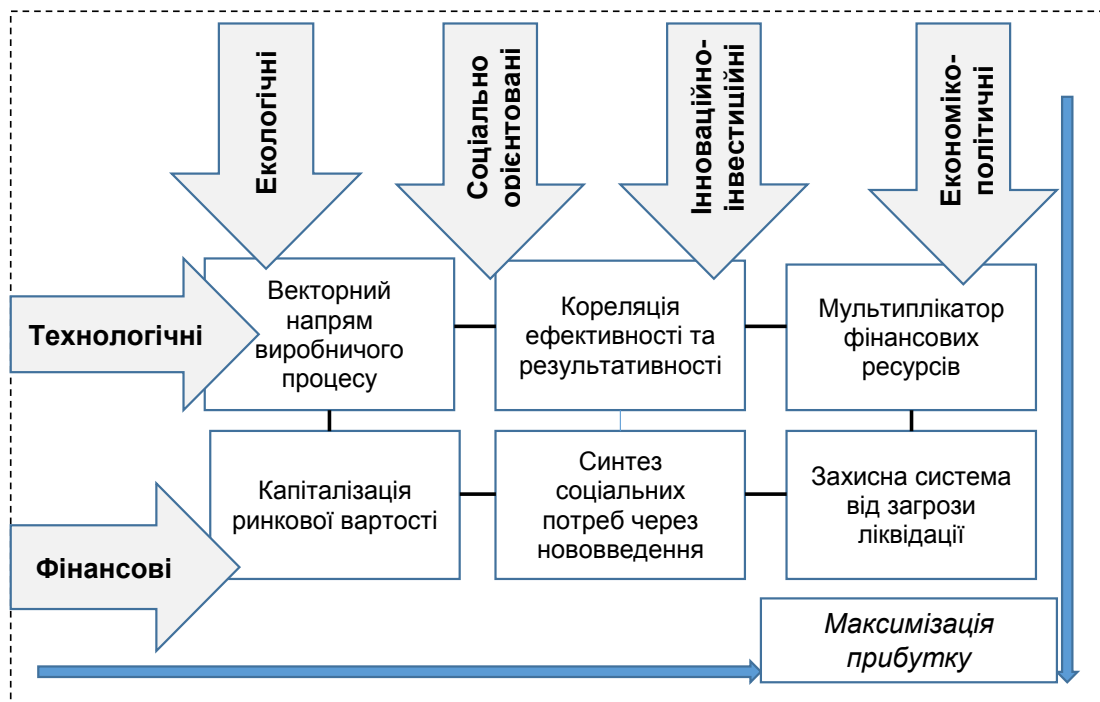


Рис. 3. Імперативи нарощення прибутку в системі окреслених визначників симетричного розвитку

Джерело: розроблено авторами

раціональність, збалансованість та ефективність з постановкою логічних етапів стосовно застосування конкретних інструментів стимулювання.

Отже, напрацьований напрям окреслення значення прибутку є важливим етапом щодо нашого дослідження та переходу до системного аналітичного аналізу з побудовою прикладних кроків у вирішенні зазначених проблем.

Висновки. Отже, проведений теоретико-сутнісний розбір прибутку підприємства дав змогу виокремити його особливості та сутність в умо-

вах асиметричного розвитку. Так, прибуток генерує рентабельність, а з огляду на сучасні зміни підприємство потребує перегляду підходів до управління щодо ефективності задля забезпечення платоспроможності стосовно реалізації своїх можливостей та нарощення потенціалу через вбудовані імперативи.

Такі кроки дадуть змогу підприємству перейти до розроблення стратегічних важелів нарощення прибутку через аналітичну оцінку господарської діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лазебник Л.Л., Гацька Г.П. Методологічні імперативи прибутковості підприємства. *Економічний вісник*. 2017. № 2. С. 73–80.
2. Волинчук Ю.В. Купира О.І. Генезис теорій прибутку підприємства. *Економічний форум*. 2014. № 3. С. 159–166.
3. Господарський кодекс України. Документ 436-IV. 02.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page6> (дата звернення: 22.05.2020).
4. Орехова А.І. Економічна сутність категорії прибуток. *Інноваційна економіка*. 2013. № 7 (45). С. 313–316.
5. Ткаченко Є.Ю. Управління формуванням прибутку в процесі господарської діяльності підприємств машинобудування : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами». Запоріжжя, 2006. 20 с.

REFERENCES:

1. Lazebnyk L.L., Hats'ka H.P. (2017) Metodolohichni imperatyvy prybutkovosti pidpryyemstva [Methodological imperatives of enterprise profitability]. *Economic Bulletin*, no. 2, pp. 73–80.
2. Volynchuk Yu.V. Kupyra O.I. (2014) Henezys teoriy prybutku pidpryyemstva [Genesis theories profits of an enterprise]. *Economic forum*, no. 3, pp. 159–166.
3. Hospodars'kyi kodeks Ukrayiny (2020) [Economic Codex of Ukraine]. Document 436-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page6> (accessed 22 March 2020).
4. Oryekhova A.I. (2013) Ekonomichna sutnist' katehoriyi prybutok [The economic essence of the category of profit]. *Innovative economy*, no. 7 (45), pp. 313–316.
5. Tkachenko Ye.Yu. (2006) *Upravlinnya formuvannyam prybutku v protsesi hospodars'koyi diyal'nosti pidpryyemstv mashynobuduvannya* [Management of profit formation in the process of economic activity of machine-building enterprises] (PhD Thesis), Zaporizhzhia.